

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 c
Pe 1 lună . 2 c

Nrul de Duminică

Pe un an 4 Cor. — Pen-
tru România și America
10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 20.

—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Maghiarii și naționalitățile.

La un articol plin de inexactități, în forma de scrisoare al corespondentului ei din Budapesta, dl Forster Bovill — în chestia naționalităților, publicat în numărul dela 1 Februarie, revista din Londra »The Outlook« publică în numărul ei dela 22 Februarie următorul răspuns al unui corespondent ocazional care iscălește Ignotus.

»Domnule Director! — Cu toate că dl Forster Bovill care a scris de curând din Budapesta revistei »The Outlook« poate crede în mod sincer că ar fi posibil să justifice politica ant.liberală și antiumană a maghiarilor, nu prin asemenea intenții și argumente îi va succeda să convertească opinia publică europeană în favorul acestora.

El citează de pildă aceste cuvinte ale dlui Wakerle care i-ar fi spus că »în ultimii patruzeci de ani nici un singur sat nemaghiar din țară nu s'a maghiarizat, pe când în realitate sunt sate, cari odinioară erau maghiare, iar astăzi sunt românești, ungurii dispărând d'acolo cu totul«. Așreaminti corespondentului dv. că nu-i destul să afirmi ca să și probezi ceva. De ce nu sunt numite pe numele lor acele faimoase comune maghiare devenite române? Dar chiar de ar vrea s'o facă aceasta, n'ar putea, căci ele nu există.

Dar șovinistii unguri pentru a justifica politica lor violentă față de nemaghiari și în special față de români, întrebunțează totdeauna acest truc (șiretenie) cari de altfel nu mai impresionează pe nimeni care are o idee cât de slabă de adevărata stare de lucruri din Ungaria.

Dl Forster Bovill vrea să facă un merit pentru guvernul unguresc din faptul că naționalitățile nemaghiare din Ungaria posedă 7000 de școale populare, în care se propune românește, nemțește și în limbile slave. În această privință corespondentul dv. ar fi putut lumina pe cetitorii săi englezi despre următoarele împrejurări:

1. Că toate aceste școale — și mai ales cele ale românilor, sunt întreținute din fondurile lor proprii, cu toate că dânsii plătesc destule impozite statului, fără să li-se dea în schimb nimic pentru învățământul lor național, deși legea naționalităților dela 1868 prevede obligațiunea pentru stat, de a crea pentru toate aceste naționalități și pe spesele lui, școli în care învățământul să se predea în limba fiecărei naționalități.

2. Că în aceste școli susținute din banii naționalităților și așa, limba maghiară se predă în prea multe ore, așa încât instrucția bieților copii ai naționalităților devine din această pricină peste măsură de oboșitoare pentru dânsii, rămânând deci în inferioritate față de copiii maghiarilor.

3. Că legea contelui Apponyi despre care dl Forster Bovill spune că este însuflețită

de un spirit liberal și umanitar — vrea tocmai să omoare și puținul ce mai rămâne naționalităților din învățământul lor popular în limba maternă. Căci comunitățile cari nu vor putea plăti în viitor institutorilor salariile prevăzute de legea Apponyi — trebuie să primească ajutorul statului — care se acordă însă în schimbul maghiarizării aproape complete a școalelor respective. — Această lege a provocat protestările cele mai hotărâte ale naționalităților nemaghiare atât în parlament prin deputații lor, cât și în afară de parlament prin numeroase adunări populare convocate în acest scop. Dl Forster Bovill, va binevoi deci a admite că naționalitățile sunt capabile să judece — mai bine ca dânsul — care sunt adevăratele lor interese.

Dacă onorabilul D-voastră corespondent dl Forster Bovill dorește în mod sincer să lumineze opinia publică din Anglia în privința adevăratelor stări de lucruri din Ungaria, dânsul ar putea profita de împrejurarea, că se găsește la Budapesta, spre a merge din când în când să asiste la ședințele camerei deputaților, unde va vedea prin el însuși în ce fel tratează zdrobitoarea majoritate a deputaților maghiari, pe cei câțiva deputați nemaghiari — cari s'au putut alege printre baionetele »reprezentanților« ordinei publice și ai legii, în actuala cameră — de câte ori aceștia se ridică spre a denunța suferințele ce le îndură nenorocitele popoare pe care le reprezintă. Dânsul ar putea vedea atunci, că de câte ori un deputat s'a ridicat și se ridică, spre a protesta în contra brutalităților și chiar a crimelor comise de acești »reprezentanți ai ordinei publice și ai legilor« (jandarmii), crime ca cea dela Cernova care e cunoscută în toată Europa, și ca cea dela Pánade — un sătuleț român din Transilvania, unde un detașament de honvezi unguri s'a năpustit asupra locuitorilor pașnici, bărbați femei și copii răbind mortal pe vr'o 30 dintre ei — protestarea sa e primită cu inzulte ca și care n'ar fi tolerate în nici un alt parlament din Europa.

În decursul unui discurs pe care deputatul Alexandru Vaida îl ținea anul trecut în cameră, un membru al majorității maghiare i-a strigat: »D-ta ai fi bun de spânzurat«. Un alt deputat român, Iuliu Maniu, cu ocazia interpelării ce a făcut-o în chestia Pánade — în care a dovedit că chiar și femei au fost străpunse de baionetele honvezilor, a fost întrerupt de un strigăt al deputatului ungur, Nagy György: »Și pe tine ar fi trebuit să te străpungă«. Acesta e un exemplu spre a arăta cum sunt tratați zilnic și ceilalți deputați naționaliști ca slovacul Hodja și chiar bătrânul reprezentant al sârbilor dr. Polit a cărui vârstă și onorabilă carieră politică de peste 40 de ani nu-l apără nici pe dânsul de asemenea insulte din partea reprezentanților »cavalerestei națiuni maghiare«. Și asemenea exemple s'ar putea cita la infinit.

Voiu mai adăuga numai că jandarmii unguri își continuă atrocitățile față de țărâni-me nemaghiară, ceea ce voiu ilustra numai cu un singur caz care s'a desfășurat săptămâna trecută înaintea tribunalului din Arad. O țărancă română era acuzată de a fi insultat pe jandarmii din satul ei, cari îi maltrataseră bărbatul. Tribunalul a achitat pe femeea în chestiune convingându-se, din pozițiile a număroși martori, că jandarmii se făcuseră în adevăr culpabili de adevărate sălbătăcii față de țărâni români. Iată ce ar fi putut onorabilul domn Forster Bovill să facă cunoscut cetitorilor săi englezi, dacă într'adevăr ar fi voit să-și dea o părere imparțială asupra stărilor de lucruri din Ungaria.

Pentru a termina, fie-mi permis de a reproduce aici părerea unui ungur neaoș în chestia naționalităților din Ungaria față de ele. Acest ungur nu este un om de rând, ci este un distins fruntaș, dl Ludovic de Mocsáry, fost deputat, fost președinte al partidului independent — (care deține azi puterea) și amic al bătrânului Kossuth. Dânsul (Mocsáry) pentru că a avut totdeauna curajul să spună adevărul în față compatrioților săi, arătându-le mereu pericolul căruia expun patria prin politica lor șovinistă, a excitat toată ura lor în contră-i, așa încât nu i-a fost posibil să mai obție un mandat de deputat. Dar cu toate astea dl Mocsáry n'a renunțat la convingerile lui și acum nu de mult D-sa a publicat într'unul din cele mai importante ziare din Budapesta (Egyetértés) un articol care a făcut adevărată senzație în Ungaria și din care îmi permit să reproduc pasagiul următor, care nădăjduesc că va lumina și pe dl Forster Bovill în privința adevăratei stări de lucruri din Ungaria:

»Toată neliniștea în care trăiesc conștiințele cumpănite din țara noastră — zicea dl Mocsáry în acel articol — este pricinuită de cuvintele îngâmfate și rășboinice ce li-se aruncă zilnic în față naționalităților frustrate de drepturile lor cele mai esențiale...

»Maghiarizarea este generală în Ungaria și aceasta este tocmai ceace politicianii noștri neagă cu putere... Este însă imposibil de admis ca inteligențele nemaghiare pot fi silite să rupă ori ce contact cu cultura, care le este mai naturală, pentru că și-au însușit-o în decurs de veacuri și pentru că o desvoltă în mod solidar cu conaționalii lor din statele vecine România și Serbia de pildă...«

Aceste idei înțelepte ale domnului Mocsáry nu sunt însă împărțite de cercurile dirigitoare din Budapesta, a căror apărare o ia dl Forster Bovill cu argumente, cari nu stau în picioare. În aceste cercuri se vede că se va ajunge mai repede la noi, grație proceselor intentate »agitatorilor naționaliști« prin nemaipomenitele denegări de justiție, cari au provocat indignarea între-

gei Europe, printr'un sufragiu universal falsificat (care va trebui să asigure triumful final al oligarhiei maghiare) și înfârșit prin revizuirea regulamentului camerei, prin care să li-se închidă gura celor cari vor voi să protesteze. In ciuda sforțarilor ce le fac unii partizani orbiți, lumea începe să aprecieze pe maghiari după justa lor valoare în ce privește pretinsa lor calitate de element liberal și civilizator și să se convingă că ei reprezintă mai curând un fragment izolat medieval aruncat în coastele civilizației europene, decât o națiune cavalerască, care luptă pentru libertate și justiție.

18 Febr. 1908.

Ignotus.

Dela Curte. Dupăcum anunță »Cons. Cor.« Majestatea Sa va veni pe la sfârșitul lunii Martie la Budapesta, unde va sta mai multe zile luând parte la serbările ce se vor da cu ocazia nea jubileului de 60 ani. Delegațiunile încă și în Malu vor ținea ședințe cu toate acestea Maj. Sa va călători la Budapesta. In luna Iunie va merge la Praga unde va vizita expoziția iubilăra, pe care va deschide-o moștenitorul de tron Francisc Ferdinand.

Ministrul de războiu despre limba regimentelor. In delegațiunea austriacă deputatul dr. Kramarz a zis următoarele:

»Declarațiunea domnului ministru de războiu m'a speriat. Nu volu putea privi, ca naționalitățile din Ungaria în armată plătită și cu banii noștri să fie maghiarizate.

La aceasta ministrul de războiu Schönalch a răspuns: »Eu trebuie ulțier să constat, că există deosebire între limba regimentului și între limba de instrucție a ofițerilor. Limba de instrucție, care de secolii există pentru armată, este aceea, în care se face educația companiilor, până când limba regimentului este baza pentru împărțirea ofițerilor. In armată se maghiarizează, se germanizează și se slavizează.

Ministrul a spus mai departe, că legea școlilor populare are un deosebit efect asupra schimbării regimentelor și constată că în Austria germanii mai înainte au avut 12 regimente germane până când acum au numai opt. Trebuie să ne tragem consecvențele.

Moravuri distrugătoare de educațiune.

De Alexandru Nicolau, avocat (Caracal).

Spuneam în articolul precedent că temelie, cheagul, cimentul care întărește așezămintele unui stat preparându-l pentru un progres național mare, larg, monumental, solid, nu-i decât un rațional sistem de învățământ general și în particular sau special un admirabil organism de învățământ profesional, isvorit din rărunchii, din... nevoile națiunii. Acest adevăr, nici-odată nu a fost demintit, și nu va fi. Călcăt în picioare a fost, este, dar nu știu dacă și de azi înainte va mai fi. Este prea crud acest adevăr și prea viu sunt exemplele ce experiența ni le-a pus la îndemână, și prea scump a trebuit să plătim, *desinteresul, interesele și nepriceperea*, pentruca să ne gândim un moment că mai putem continua cu vechiul calapod, că ne mai putem civiliza cu sterturile și jumătățile de măsuri!

Legile isvorec din necesitățile mari, superioare și grabnice ale poporului. Și tu, care te pretinzi om de stat, cap cugetător, om care prin prisma cristalină a ochilor tăi, gândește și trăiește în viitor un popor; tu, care te pretinzi, quinzentea aspirațiunii prezente și speranța celor de mâine, ești obligat, să fi omul sever, însă bun și blând în acelaș timp, care să lase urme edificatoare în preajma trecerii tale pela cărmă, atunci când deși unul sau mai multe din firele puterilor.

Nu-ți este permis să experimentezi pe spetele multimi, și în detrimentul poporului.

O mare parte din oamenii noștri politici au căzut în greșala neiertată, de-a trece cu ușurință peste tot, peste toate nevoile poporului, fie ele mari sau mici, grele sau insignifiante.

Adesea, legile le făuresc din cabinet și le prezintă parlamentului sau numai ca un memento al trecerii lor prin capul departamentelor afacerilor publice; sau ca un rezultat al unor ambițiuni personale, pentru a nu se zice că timpul cât el au condus afacerile publice a rămas infructuos, steril.

Nici un studiu prealabil; sau dacă este, îl face de formă. Nici o pătrundere în profunzimile trebuințelor și utilităților publice, în organismul lor mecanic, în ființa, funcțiunea și administrațiunea lor.

De aici vin, cad ca ploaia: schimbări, transformări, prefaceri și modificări, propuneri de legi și corecțiuni.

Și ce probează asta?

Dacă lăsam la o parte spiritul renovator intrat din nefericire în moravuri, spiritul egoist, strâmt, ca succesul să modifice ce a făcut predecesorul, fără a motiva de ce acesta, sau acela a făcut

bine sau rău: zic, dacă lăsam asta la o parte, se dovedește, ori că legea ori legile n'au corespuns cerințelor trupului, necesităților sociale așa precum ele resorta în relief; ori că nepriceperea, stângăcia în materie de organizațiune și administrațiune de interese publice este patentă. Și în cazul acesta, atunci, mai bine ne mulțumim cu o lipsă de legiferațiune, decât cu una nulă și de nu-l efect!! Experimentarea pe socoteala și în detrimentul afacerilor publice, totdeauna a fost din cele mai nesocotite. Iată de ce se impune, specializarea; la legi noi, ne trebuie oameni noi, speciali, pregătiți și preparați în materia respectivă. Fiindcă altfel riscam să ne învârtim într'un cerc vicios, să efectuăm ceiace în logică se cheamă *petițiune de principiu*.

Astfel, azi, cutare ministru, face o lege, o trece prin parlament, o sancționează, o promulgă și o pune în aplicare.

Măne acelaș ministru chiar — s'a văzut cazul nenumărate — sau vr'un altul, găsește că legea întâmpină dificultăți, așa zise de practică — nu defecte de ambiții personale... — vine și modifică o serie de articole. Fără să bage de seamă că s'a stricat întreaga economie a legii și, că de data asta deși unele dispoziții ar conveni sau s'ar acomoda trebuințelor, dar nu convin cele rămase nemodificate, cari se bat cap în cap cu cele de sus, lipsind cohesiunea, armonia desăvârșită dintre ele.

Iar rezultatul care-l? Se vi-l spun numai decât:

Legea și întreaga ei economie este condamnată a sta literă moartă și neaplicată; căci, dela început născut un copil mort, fără acel ferment vital necesar dărului lui!

Fiindcă învățământul este instrumentul de căpetenie cu care noi românii vom alunga vâul tenebros al ignoranței și ne vom lumina mintea, într'o lungă serie de articole, mă voi ocupa numai de legile privitoare la el; lăsând celealte materii la o parte, de cari vom vorbi în timp util. Bine înțeles însă că vorbind de legi, vom pune pe planul întâi și moravurile, deoarece acestea de cele mai multe ori stânenesc cele mai frumoase și mai laudabile intențiuni cari ar deriva dintr'o lege oare-care.

Un învățământ profesional, serios, bine definit, noi n'avem.

Este ceva, în fașă dar întunecat de tot. El, însă, trebuie să albe de obiect practica artelor utile și aplicațiunii întinse la diferitele ramuri, ale agriculturii, industriei și comerțului, cărora se raportă.

Invățământul profesional este reunirea tuturor datelor teoretice și practice, necesare exercițiului profesiunilor cari reclamă deodată munca in-

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Din Țara Regelui Soare.

— Versailles. —

— Note de drum. —

Când a vrut să-și făurească tainicul lăuntru al palatului din povești, în care crali cu steme, strănși în platoșe de argint și încinși cu spede fermecate sărută fetele de împărat adormite în lumina lunii, Ludovic al XIV-lea a creat prin genul lui Mausart și Le Brun »Sala oglinzilor« din Versailles.

Dealungul păreților de marmură împodobii cu trofee și cu oglinzi lucrate de mâna magică a vechilor maiestrii venețieni, sunt scaune lungi îmbrăcate cu catifea. În ramele de aur ale plafonului, pictori geniali au cântat în colorii, istoria romantică a regelui Soare.

Ferestrele sunt deschise.

În parcul plin de raze și de muzica fântânilor cari curg, Franța visează la picioarele nimfelor de marmură: amorul Ludovicilor și basmul curtenilor galanți.

E Duminecă.

Mulțimea neastâmpărată furnică în lăuntru ca-stelului. Umbrele trecutului răsar din fiecare colț, umblă printre ei, le șoptesc, îl farmecă; pentru aceea Parisul nebunatic, Parisul spiritual își va părăsi Dumineca și sărbătoarea, câinii polei ori mansarda întunecată și va veni să vorbească aici cu umbrele șovăitoare și visul marilor artiști. În »Sala oglinzilor« din castel, mulțimea ve-

selă pătrunde din patru părți și alunecă pe podelele lucioase ca într'un bal de sărbătoare.

O urmăresc uimit din colțul fermecatei săli, în care mi-ar plăcea să rămân pe gânduri, ceas după ceas, zi după zi... totdeauna astfel.

La miezul nopții aș cetii în »Cartea Vrăjilor« formula evocațiunii magice și cea mai frumoasă femeie ce a supus inima unui rege de aici, s'ar scula din groapă, și-ar veni la mine în jilțul din sală. Ne-am privi în flacăra lunii, fără să rostim o vorbă.

Astfel e omul!

Când închide ochii, deschide în minte porțile de foc ale nălucirei...

Increment în colțul sălei, ca o marmură din lăuntru, visez.

... E noapte rumenă de Mai.

Florile cântă. Diana doarme la Marly. Păstorile Franței se zbeguesc între trandafiri. Câmpurile se umplu de fluere. Cendrillon își paște caprele pe lună.

Sala Oglinzilor s'aprinde. Luminările își tremură flacăra subțire în apele seninelor oglinzi. În sală nu e nimeni decât un »clavecin« deschis cu danțuri pictate.

Ferestrele și ușile sunt deschise.

Din sălile lăuntrice pătrunde freamătul mulțimii adunate; din parcul poleit de lună cântecul fântânilor cerești.

Departa în drumul lui Apollon, privighetoarea se roagă. Povestea trubadurului amoretat își vine în minte.

Doi pași muiși în aur ies din camera regelui și potrivitându-și perucile albe, vin să și înfunde

fața în buchetele de roze puse în vasele de argint dintre ferestre.

O umbră frumoasă în perucă — perucă buclată ca un nor de zăpadă încrețit de vânt — trece în fund spre clavecinul mut.

Pajii salută cu o grație înaltă umbra marelui maistru.

E Lullii.

Nouă muzicanți în haine galbene tivite cu crin de mătăsa se orânduiesc în jurul divinului maistru.

Un acord ceresc de instrumente.

Pajii fac un joc meșteșugit în mijlocul salonului, dau capul pe spate și salută reverențios cu un zimbet dulce. Regele Soare și Regina în haine de azur stropite cu aur, s'arată, după el, curtenii galanți în vestimente de mătăsa cu câmpuri de flori.

Lullii întoarce capul, înaltă palma, face un semn și muzicanții întovărășiți de maistrul-vrăjitor, care își joacă degetele albe pe clapele de fildeș ale clavecinului, cântă inspirați »m-nuetul«.

Părechile vrăjite joacă danțul reverențelor clasice.

Văd pe Moliere în tunica lui Mascarille, văd pe Colbert, pe Perrault, Mansart Poussin și Idoli olimpici ai vremii, văd pe Le Suer, pe Turenne arhangelul războinic al Franței — pe ducesa de Fontanges, pe dna de Montespan și La Vallere în fața lui Conde și Vauban, văd prinți, duci, generali, ducese și marchize.

E balul »Dianei« la curtea monarhică din Versailles.

Flacăra iubirei galante, arde în fie-care din ei;

lectuală și munca manuală, îndeosebi a acelor care sunt chemați a le exercita.

Caracterul acestui învățământ este aplicația în practică a principiilor teoretice învățate, iar nu numai debitarea acestora din urmă; frecventarea laboratorilor de experiență; a saletor de desen și modelaj; a lecțiilor făcute în saletile de muzee agricole, comerciale, industriale; a practicii chibzuite făcute în ateliere, în biurori de corespondență comercială etc.

Noi când organizăm, nu ne gândim că, avem trebuință de localuri proprii, de ateliere de lucru practic, instrumente; unelte necesare și pe deasupra tuturor de *motori intelectuali*, factorii principali trebuincioși care constituiesc forța motrice intelectualmente generative a utilitatelor de care avem nevoie în felurile materiei de producție.

Noi am creiat școli pentruca întâmplătorii să vie și să profeseze în ele; n'am format întâi oameni cari trebuiau să facă pe învățătorii, maestrilor, ci, am fondat școala și am băgat pe Stan, pe Bran ca să dea lumină după catedră!

Să nu vă prindă mirarea când vă voi spune că, în Țara românească, s'au găsit până și barbieri cari să facă pe... profesorii de franțuzește!! Pe întâmplători îi luăm după cum ne vine la îndemână și după împrejurări.

Luăm adesea ca bun, ceea ce altul lăpădă de ru, și mergem înainte experimentând pe propria noastră piele, suferind toate riscurile, toate calamitățile unele mai dezastruoase ca altele.

Situațiunile de lucruri, pe cari însă nu ochiul abilității, o minte ageră, o fire pătrunzătoare în psihicul intim al lor, ne-ar fi scutit deja de mult de a le îndura și suportă. (Va urma).

Vorbirea lui Andrassy.

Din vorbirea lui Andrassy, rostită în ședința dela 25 Februarie a dietei ungare, reproducem textual următoarea parte care ne privește mai de aproape.

»Am văzut, că stând pe baza regulamentului de azi, rezultate abia putem obține, (așa-i în dreapta) am văzut aceea, că 15—20 de oameni în înțelesul regulamentului de azi pot împedeca camera până la extrem, (așa-i în dreapta) de-a aduce hotărâre (așa-i în dreapta). Știu că actualul regulament nu numai drept de veto dă unei minorități disparente, ci și cloțură, o cloțură, cu care o minoritate disparentă poate nimici nu numai libertatea cuvântului a fiecărui deputat a parte. (Drept! așa-i! în dreapta. Mișcare și sgomot în stânga), dar în același timp poate nimici dreptul

camerii ca ea să aducă hotărâre. (Aprobări generale în dreapta!)

»In cameră trăiește națiunea (așa-i! în dreapta). E curios lucru, că în Ungaria aceea, cari încontinuu vorbesc despre libertate, nu sar în ajutorul parlamentului și nu voiesc să-i dea legi mai bune, ca astfel acest parlament să asigure mai bine independența și guvernarea de sine a patriei (aprobări vii și în stânga și în dreapta). Dacă și organul acesta l-am lăsa în bălă, în care trăim, dacă l-am lăsa neputincios, atunci nu va fi posibil a-se susține statul. (Așa-i în dreapta). Dacă legislativa, reprezentanța poporului e încă goală atunci întreb: cine câștigă din aceasta? Puterea executivă. (Așa-i! Așa-i! în dreapta.) Vaza puterii executive va crește pretutindeni acolo, de multe ori în urma multor crize, — acolo unde reprezentanța poporului nu corespunde chemării. (Aprobări vii și aplauze. Strigăte în stânga: E drept!)

»Și nu numai îngrijiri teoretice ne conduc pe noi la hotărâre, ca să pretindem revizuirea nemănată a regulamentului, dar cred, că dieta în adevăr a simțit efectul rău al regulamentului său. (Așa-i în dreapta!) Nu voiesc să vorbesc despre trecut. Mulți din cari azi ședem aici, cu privire la obstrucțiunile din trecut, mărturisesc azi diferite credințe. Pe acelea prin urmare, nu voiesc a le aduce ca mărturie.

»Dar obstrucția croată, da. Stimați domni deputați obstrucția croată și urmările ei le micșorează, și spun aceea, că nu-i nimic, lucru curios, câteva săptămâni am auzit tot »visoki sabor« și după aceea toate au mers strună cum am voit. Capabilitatea mea de gândire nu-i așa slabă, ca să primesc această argumentare. Eu tare bine îmi aduc aminte, că chiar acei domni deputați, cari azi privesc aceasta ca o nimica toasă, atunci tare ne-au atacat și au zis, că nu putem să auzim vaza statului ungar, atunci când azi vară am fost nevoiți a retrage paragrafele alineatului ultimul a pragmaticei despre serviciu căilor ferate, atunci ne-au atacat, că aceasta-i renunțare, bătaie, e retragere, după aceea, când a doua oară, proiectul convenției am fost silți a-l cuprinde într'un singur paragraf, atunci ne-au atacat și au zis, că batjocorim și desjosim parlamentarismul.

Eötvös Károly: Drept a și fost (sgomot.)

Andrassy: Ce ne au constrâns pe noi la aceasta? Proiectul acesta. Acesta a făcut de lipsă, noi atunci am recunoscut, că aceasta îi stare rea, dar am fost nevoiți, ca din cauza insuficienței regulamentului acestui, să aducem astfel de jertfe, pentruca vaza statului în decurs de mai multe luni înaintea întregii lumi a fost știrbită. (Așa-i! Drept!)

»Nu binevoii dar, a micșora aceasta tocmai unul partid șovinist, (aprobări), nu binevoii a zice, că aceasta nu-i nimic, pentruca ne-am ajuns scopul, — pentruca și aceasta din neabăgare de seamă, că ne-am ajuns scopul, — pentruca numai câteva zile ne-au despărțit de aceea, ca se nu ajungem în cel mai mare ex-lex printr'uu a-tac croat.

Dacă domni croați se supără, nu putem înainta proiectul de buget, pentruca ar fi cel mai mare blam, ca să ne folosim de dreptul de imunitate, și zidirea statului maghiar să întârzie până când vor porunci domni croați.

Așa cred, că după toate acestea, nu va fi un singur partid maghiar care să nu recunoască necesitatea revizuirii regulamentului camerei. (Aprobări vii).

Vorbind despre legea electorală, voi răspunde întâi domnului deputat Mezöfi care a zis, că de regulă, un regulament sever e necesar acolo unde parlamentul stă pe baze înguste, însă strictețea regulamentului e de prisos la un parlament bazat pe sufragiu universal. (Haritate). Dl deputat spune, că toate parlamentele lumii probează, că unde este sufragiu universal, acolo obstrucție nu este. În privința asta cu drept cuvânt putem invoca un exemplu și aceasta este Austria. Dar cum stă întrebarea aceasta în Austria?

»Parlamentul austriac nu obstruază de un an, dar pe vremea sistemului vechiu a trecut un an, fără ca să fi obstruat. Și dacă în anul prim, cu toate acestea că și acolo ca sabia lui Damocles atârna obstrucția deasupra capului guvernului și încontinuu au amenințat cu ea, — obstrucția nu a izbucnit, asta încă nu dovedește nimic. (Drept! Așa-i!) Contrar acesteia, istoria parlamentelor altor țări adeverește, că tocmai invers stă lucrul, (așa-i!) că obstrucția este boala camerelor democratice. Atunci s'a născut, când fiecare parlament s'a democratizat. Aceasta-i foarte natural, căci până când numai o clasă a condus națiunea, până atunci trimișii unei clase nu au fost în contrast așa de mare unii cu alții, ca clasele unei națiuni moderne. (Așa-i! Așa-i! Drept este!) De când contrastul cel mare ce există în societate s'a infiltrat în parlament, de atunci există ciocnirile cele mari.

»Vedem aceasta în Franța, unde regulamentul este mai strict ca-n Ungaria și mai strict decât propunerea lui Emil Nagy. Cu toate acestea încontinuu sunt obstrucții și foarte multe guverne au căzut. Aici este parlamentul german. Cunoaște ori cine cazul, că obstrucția mare numai cu violarea regulamentului camerei au fost în stare a o învinge; cu toate acestea și în Germania regulamentul este mai strict decât propunerea lui Emil Nagy. Acolo a fost necesar repu-

lar de asupra tuturor sub plafondul de aur zboară risipind belșugul florilor de inspirație muza franceză.

Asfințește.

Apele se joacă în bazine. Imprejurul Latonei e o mare de capete. Poporul nebunatic cântă.

Seară.

În aerul străveziu, rumenite în flacăra lunii, zboară peste vărfuri muzele Franței. Sub degetele lor de crini, alăutele străvechi picură »Chanson de l'amour«:

»Partons, nous sommes seuls, l'univers et à nous«.

Paris.

Gh. D. Mugur.

Expoziție.

Dintre orașele maghiare provinciale, Aradul ajunge în privința artei să fie în frunte. Din toamnă începând, aproape fără întrerupere, în sala librăriei Welsz și Klein este expoziție de tablouri și sculpturi. Despre expoziția pictorului Dioszeghi, pictorul văli Crișului, am scris deja. Acum a expus d-șoara Benkő Ilona, o distinsă

artistă, care și a făcut studiile la München și Pála János, profesor în liceul din Arad.

D-șoara Benkő se distinge ca portretistă. A expus mai multe portrete, cari sunt o mărturie nu numai despre arta tehnică admirabilă, ci mai presus de toate despre recunoașterea adâncă a sufletelor. Fiecare dintre aceste portrete vorbește, exprimă. Doamne din lumea mare, portrete de ale unor artiști maghiari (între ei portretul propriu al artistei) și mai ales copii, — lată ce ni-se înfățișează. Între atâtea portrete, este și o țărancă română de pe Murăș, un tip și caracteristic și bine executat. Nu mai puțin atrage atenția publicului nudul de femeie, o Magdalenă desperată și Italianca frumoasă cu chitara, iar cât despre »Szuzsika«, o copilă d'o perfectă frumusețe, ar putea să figureze la ori ce expoziție mare europeană: are o expresie în ochi, cum rar întâlnești.

D-șoara Benkő a expus d'asemeni tablouri de natură moartă, flori, fructe etc., ș'un peisagiu (de pe țărâmul Iserului) d'o rară execuție și simțit, cari toate dovedesc un real talent. Avem a face cu o artistă în plină desvoltare.

Marele tablou Jertfa lui Adam, copie de pe Rubens, precum și Luarea de pe cruce și Așezarea în mormânt, sunt tot atâtea probe despre tehnica minunată a d-șoarei Benkő.

lubitoni de artă, cari nu au prilej să vadă muzeele străine, vor fi satisfăcuți chiar și numai văzând aceste tablouri din expoziție.

Profesorul Pála escelează prin acuarele (flori, fructe, interior de cameră) și alte tablouri în creion. Două case (colne) dintre vii, una dela Măderat și alta de dincolo de Dunăre, în patria sa mai restrânsă, atrag d'asemeni atențiunea celor pricepători. Aceasta din urmă îndeosebi. Tabloul larg conceput, cu lumină discretă, cu o perspectivă admirabilă, — e o probă că d-sa e stăpân pe toate secretele artei cari îl predestinează a fi un peisagist de frunte... Fata pe gânduri, bătrânul singuratic, portretul unui soldat sunt, d'asemeni, nu încercări, ci probe vădite că și ca portretist, dl Pála are să se remarcheze. Are o mână ușoară, cum se zice, par'că se joacă pictând și dând cele mai draguțe tablouri.

Amatorii să viziteze această expoziție. Va fi o plăcută ocaziune spre desfătare sufletească.

C u ș e t ă r i.

Nu-i nimica mai urit, decât un moșneag bătrân, care n'are alta cu ce să dovedească că a trăit, decât mulțimea anilor. Seneca.

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cetit aceste anunțuri.

lamentul clinic al lui Kardorff, ca se aducă la îndeplinire proiectul tarifului vamal.

»Totmai contrar este adevărul celor spuse de Mezöfi Vilmos. Dacă nu a devenit până acum necesar regulamentul camerii, va deveni în parlament ales pe baza sufragiului universal. Văd dar că tabloul unui parlament ales pe baza sufragiului universal (S'auzim! S'auzim!) și fără a stăruî asupra amănuntelor proiectului, fără a mă declara despre numere (S'auzim! S'auzim!) este inerent naturii lucrului și din ideea sufragiului universal aproximativ putem constata următoarea formațiune. Înainte de toate natural, că acea clasă, acea pătură, — pentru că nu o clasă, ci o o suprapătură, care azi exclusiv singur conduce destinele Ungariei, nu va dispărea deodată (sgomot) așa cred, că nimeni nu vrea să dispară. (Așa-i!)

»Fiecare poate vedea, că dacă de pe o zi pe alta, cu totul oameni noi, direcțiuni noi și clase sociale noi ar conduce Ungaria, ar fi ceva schimbăcios, fatal. (Așa-i! Drept este!) Acestea rămân deci în cameră. Lângă ele însă neapărat va fi un partid social-democrat, care va trage în cumpănă. Fără îndoială, doresc să fie așa.

»Nici nu doresc să fac proiectul așa, încât partidul social-democrat să-l excludem din parlament. Organul puternic care are un scop politic, trebuie să fie reprezentat aicea. (aprobări). Dacă privim social-democrația, — mai cu seamă în străinătate, iar nu la noi, vedem, că în trecut nu a avut vre-o putere așa tare dezvoltată, vedem, că democrația pleacă din alt scop, urmărește alt scop decât partidul burghez. În aceasta zace contrastul cel mare ce există între partidele burgheze și între social-democrați. Între social-democrați sunt și de aceia, aceștia sunt aripa extremă, după concepția acelor patrioțiști, această concepție în general așa numita blăstămățile burgheză, ca pe popor, pe proletari să-i prădeze cât mai mult și mai bine. Dușman de principiu concepției aceleia este: patria și concepția acesteia: patriotismul. Lângă aceștia este curentul mai moderat în preponderanță, care însă nu ajunge până aici, a cărui scop este cu totul altul decât al nostru, care scop este fericirea patriei ungurești și totodată fericirea tuturor altor state, ci în primul rând scopul lor este interesul clasei muncitoare. Pentru acesta jertfesc ei totul înlocuindu-l precum noi pentru fericirea patriei.

»Aici este contrastul cel mare, că partidele se grupează unele având în vedere binele comun, altele însă numai binele unor clase. Iată cum se ajunge la ciocnire.

»Celalalt partid, care cu puteri unite și puternice va intra în parlament, sunt *naționalitățile*. Eu am zis mai de multe ori, că un proiect, care va periclita interesele ideii de stat maghiar, nu sunt dispus să prezint. Să fim însă drepti! (Sgomot. S'auzim! S'auzim!) Acest proiect nu va confiscă dreptul cetățenilor nemaghiari. (Aprobări la naționaliști). Prin urmare e foarte natural, *partidul naționalităților va intra mai puternic în noul parlament*. (Sgomot în stânga).

»Dar ori și ce vor zice stimații demni deputați, cu toate acestea nu putem nega, că scopul final este cu totul altul, diferă de al nostru.

»În toate vorbirile lor, în tot programul se vede că ei numai binele unei părți din patrie, *numai unei părți a cetățenilor acestei patrii îl voiesc și pe celelalte le mulțumesc cu câteva fraze*; și (S'auzim! Președ. sună) scopul lor adevărat este, ca interesele nemaghiarilor să le desvoalte și întărească; — până când interesele noastre nefăcând diferență între maghiari și între nemaghiari este — fericirea națiunii politice ungurești. (Aprobări și aplauze).

»Prin urmare și aici este mare contrast. *În viitorul parlament vor fi contraste mai mari, divergențe de păreri mai mari ca azi*. Acesta este inevitabil, aceste diferite grupe nu o să aibă nici odată un judecător comun. Nu se va afla o părere națională publică, care să judece asupra diferitelor grupe, să judece o grupă, ca altădată să o sperie dela obstrucție. Fiecare partid sau grupă va avea părere proprie, care o va mântui și poate chiar atunci o va sprijini mai cu însoflete, când va fi în contrastul cel mai mare cu celelalte partide. (Drept! Așa-i!)

»Între astfel de împrejurări mă mir de omul maghiar, care va periclita proiectului de lege bazat pe sufragiul universal fără revizuirea regulamentului, ca atunci să fie expus, că în lip-

să de țările să periclitizeze interesele Ungariei. Presupunând, dar eu îmi prețuiesc numele, și nu l dau pe astfel de lucruri. (Strigăte de »Ejen« și aplauze).

Alegerile din Croația.

Strivirea guvernamentalilor este complectă. Dintre cele 85 mandate (în 3 cercuri va fi balotagiu) au fost câștigate dupăcum urmează:

coaliția croată-sârbă	55
starceviciani	25
țărani	2
guvernamentali	2
sârb radical	1

În dieta disolvată coaliția avea numai 38 mandate. Ea a ieșit deci întărită din campania electorală.

Infrângerea asta a guvernului nu mai încearcă să o ascundă ori s'o pervertească nici presa maghiară.

Se recunoaște fără înconjur, că în Croația guvernul actual nu are nici o simpatie. Trecere și mai puțină. Partidul unionist (zis și național), care a stat la putere și a traficat aproape un pătrar de veac, a fost cu desăvârșire desființat. Omul de încredere al ungarilor, ministrul croat Josipovici, nici candidă nu s'a putut iar cei trei șefi de secție ai guvernului din Zagreb: Cernkovits, Mixits și Aranicki au căzut cu rușine, până ce foștii șefi de secție coaliționiști, Nicolici, Roici și Baday s'au ales, cel dintâiu chiar în trei locuri. *Supilo, Zagoratz și alți fruntași s'au ales toți*.

Toate acestea au fost de prevăzut. Numai un lucru e de mirat: Organul lui Apponyi, »*Budapssti Hirlap*« dela 1 Martie și dupăce constată infrângerea maghiarizmului, tot mai vorbește despre »măsuri de energie cari să restabilească în croația autoritatea statului ungar«.

Dă chiar și receta: »să desmetim pe croați că guvernul lor nu e nevoie să fie parlamentar, ci Rauch și oamenii săi pot stă la cârmă și neavând majoritate în parlament...«

Asta ar fi ultima carte de joc a guvernului din Budapesta.

Va îndrăzni să-i provoace în felul acesta pe croați?!

Din România.

Din corpurile legiuitoare. Sâmbătă domnul ministru al domeniilor, Anton Carp, a depus la Senat proiectul de lege al *Caselor Rurale* votat deja de Cameră. Iar la cameră s'a început discuția asupra proiectului de lege despre *monopolul cârcimelor* prezentat de dl ministru de finanțe Costinescu și votat deja de Senat. Au vorbit d-nii P. Eliade și Em. Culogiu.

Banchetul dat în onoarea dlui Spiru Haret. Cu ocazia împlinirii a 57 ani a dlui Haret, s'a dat Vineri seara în onoarea d-sale un banchet la hotel Boulevard, de către profesorii colaboratori actuali ai d-sale în minister, de deputații și senatorii profesori și de membrii comitetului de redacție al »*Revistei generale a învățământului*«.

Pe lângă aceștia s'au grăbit să se asocieze și un mare număr de senatori și deputați, profesori și membrii ai învățământului de toate gradele.

De asemenea și d-nii miniștri D. Sturdza și V. G. Morizun au luat parte la această sărbătorire.

Aproape o sută de persoane au participat la banchet.

Masa din mijloc a fost prezidată de dl Haret, având în dreapta pe dl Sturdza, iar în stânga pe dl Morizun.

Cele două mese laterale au fost prezidate de

d-nii Sihleanu și Adamescu, inspectorii generali ai învățământului.

La șampanie, cel dintâiu a tostat dl Dimitrie Sturdza în sănătatea M. S. Regelui, apoi a dlui Haret, arătând împrejurările în cari l-a cunoscut d-sa acum 23 ani ca inspector școlar, în urma unui strălucit raport asupra stării învățământului. Încredințându-i-se de Ion Brătianu portofoliul instrucțiunii, d-sa l-a luat apoi pe dl Haret ca secretar general și l-a avut ca cel mai neprețuit colaborator.

Dl Haret mulțumește pentru semnul de dragoste ce i se arată. Din comparația celor ce se petreceau — pe timpurile amintite de dl Sturdza și cele de acuma, reese marele progres, care altfel scapă celui ce trece prin aceste schimbări. În ceea ce privește roadele date de școală, trebuie să se fie seamă de contingentul enorm de forțe pe care școala l-a dat în toate ramurile de activitate publică. Deaceia, d-sa e optimist în ceea ce privește menirea și rezultatele școlii. Cea mai bună urare ce o face este ca corpul profesoral să-și înțeleagă menirea și pe viitor, așa cum și-o înțelege acum, aducând țării toate serviciile pe cari pot să le aducă: oamenii de școală să facă nu numai educația școlii ci și educația națiunii întregi. Ridică paharul în onoarea corpului didactic.

Dl V. Morizun: Dragi prieteni ai prietenului Haret! Azi se sărbătorește un om care poartă în sine pe părintele său: el s'a făcut singur și a legat de numele său istoria dezvoltării învățământului. Dacă el, la spatele său are partidul liberal întreg, este că n'a căutat a-și face bisericuță; marea sa situație și-o datorește numai muncii sale neobosite și modeste. Povestește cum într'una din inspecțiile sale a găsit la capătul unui crâmpel de șosea inscripția: »Făcută în anul... de ministrul X...« D sa a dat ordid să se adauge: »Cu munca oamenilor și banii statului«. Dar Haret n'are nevoie să se scrie pe nici o piatră la răspântii de drum, că el a făcut cantinele școlare, băncile populare, școlile de adulți, etc. și că el plecat pe calea vieții fără sprijin, a ajuns să fie sprijinul neamului românesc.

Mai vorbesc Pomp. Eliade, D. Teodoru, C. Șonțu, Săveanu și alții.

Țăranii și marea proprietate.

Din vorbirea rostită de dl *Vintilă Brătianu* în ședința dela 6/29 Februarie a camerei României, dăm încă următoarea parte interesantă:

Într'un Stat, efectele situațiunii economice înfluențează puternic starea socială a poporului lui. Când dăm o astfel de importanță tuturor reformelor acestora, este logic să ne întrebăm dacă ele corăspund și cu îndrumarea viitoare necesară Statului nostru. Aceasta este cu atât mai necesar, d-lor, cu cât incontestabil că întreg programul partidului liberal este bazat pe credința adâncă ce-i dau calitățile, nevoile, trecutul neamului nostru că viitorul Statului va fi asigurat când o conștiință națională cât de largă va fi pătruns cât de adânc în masele poporului, când va exista o participare cât de întinsă și de efectivă a tuturor la viața Statului.

Atât partea programului liberal aplicat până azi, cât și aceea ce a rămas pentru viitor, va face o ridicare a nivelului material și moral al poporului român: Legea învoelilor agricole caută nu numai să creeze libertate și egalitate în tratamentul pentru țărani cultivatori, dar, prin organizarea ce a dat acelor comisiuni, unde doi proprietari și doi țărani vor veni în viitor să-și apere interesele; aceștia din urmă se vor simți că au alie drepturi decât până azi în statul nostru. Băncile populare le-au dat putința să participe la arădări de moșii, le-a dat putința să concureze la exploatarea de păduri față de societățile din Ungaria sau Germania; aceste fapte dau alt simțământ țăranului de puterea lui în asociație decât îl avea până astăzi. Școala rurală, pe care dl ministru al instrucțiunii publice vrea să o impozi acum și mai departe, va veni de sigur să desvolte și mai tare simțământul de cetățean și de român în sufletul țăranului; Casa rurală, care vine astăzi și-l face să concureze cu proprietarii mari sau cu societățile de asigurare la cumpărări de moșii, va veni să întărească simțământul că el poate să aibă alt rol economic și social. Este

o mișcare care se va produce incontestabil în toată pătura care a stat așa de înapolată până astăzi. (Aplauze prelungite).

Dacă n'ar fi fost discursurile de dăunăzi vă spun curat că m'aș teme ca într'un parlament să mai întreb dacă această utilizare a energiei poporului nostru poate să fie în detrimentul statului nostru sau dacă ea nu este o nevoie urgentă și imperioasă. (Aplauze prelungite).

Dlor, cei cari nu văd destul de bine viitorul țării noastre, n'au decât să se uite ce se produce în țările mai înaintate în civilizație decât noi: Progresele făcute de industrie și de agricultură, dar mai cu seamă învățătura au dat peste tot masselor poporului o altă importanță decât odinioară dată. Astă lucrătorul din fabricile engleze sau micul cultivator danez simte că produce mai mult, simte că are o altă importanță și prin urmare alte drepturi decât odinioară în stat. Este o ridicare a masselor care se face în lume; nu putem să nu ținem seamă de ea. În fața acestei mișcări incontestabile și nelămurabile, toate statele, chiar cele mai conservatoare, au început să se îngrijească cum să îndrumeze, cum se utilizeze mai bine aceste energii ale rezervei neamului pentru întărirea statului lor. Azi, în țările civilizate partidele politice nu se întreabă pe cine să ajute, dar cum să ajute. Discuțiunea este asupra lutei cu care să se facă această ajutorare.

Dacă acestea sunt nevoile imperioase în statele cele mari, cari au hotare naționale consolidate, cu cât mai puternice sunt ele în statele din situațiunea noastră!

Trebuie să ne aducem aminte tot mereu, că suntem un popor mic, cu apărări naționale de făcut, că dacă suntem o țară bogată și așezată într'o situațiune geografică excepțională, foarte multe răvniri ne împresoară.

În aceste condițiuni, cum putem lupta contra copleșirii, care vine sub toate formele din afară și mai cu seamă sub o formă mai primejdioasă ca altădată, sub forma economică?

Opunând în contra acestei copleșiri toate elementele poporului nostru ori de unde ar a fi, de sus până jos (aplauze). Nu poate fi vorba azi de politică românească, fără ca ea să fie o politică în realitate democratică. (Aplauze).

Prin democratism nu înțeleg de loc lupta de clasă, tocmai fiind că e bazată pe un interes așa de mare. (Aplauze).

Dorim azi, ca toți, dela cel mai mare până la cel mai mic, dela cel mai slab până la cel mai tare, să fie toți utilizați cât mai bine și mai mult pentru binele statului. (Aplauze).

De aceea, în aceste condițiuni democratismul trebuie să fie însușit de un naționalism cât se poate mai întins. (Aplauze).

Democratism cu capitaluri străine (aplauze), asociată cu socialiștii cosmopoliti, nu se pot îngădui în statul nostru. (Aplauze.) Democratismul îl înțelegem bazat în realitate, fără nici un compromis, pe naționalism.

Și-atunci, când sub acest nume se învâluie interese atât de mari, cu câtă grijă trebuie să l slujim!

Voiu termina, dlor, spunându-vă impresiunea care-mi fac — și să credeți că nu este o figură, pentru că nu sunt poet, nici om al imaginilor — impresiunea care îmi fac conducătorii unui adevărat democratism. Ei îmi reamintesc pe acei preoți umili și slabi prin personalitatea lor, dar cari, când ies din altar cu sfințele daruri, văd un norod întreg urmând cu grije pașii lor. Acei cari doresc să servească în realitate de democratismul român, să-și aducă aminte totdeauna și mereu de sarcina mare pe care și-o lau; ei trebuie să țină sus și nealins, de cele josnice și cele urâte, acest potir, în care stă încă închisă salvarea unui neam întreg. (Aplauze prelungite și repetate).

AVIZ!

Abonenții cari nu și-au achitat abonamentul sunt rugați din nou să binevoiască a trimite numai decât, deoarece administrația va sista după 8 zile trimiterea ziarului pe mai departe aceluia, cari nu vor plăti. Ne-am hotărât, că d'aci încolo să nu mai trimitem pe credit. Excepțiune nu putem face cu nimeni.

Administrația ziarului.

Odinioară și acum.

Un patriot hazliu face următoarea comparație între pretenziunile din trecut și cele de azi ale partidului independist:

Odinioară:

Dorim libertate de presă, ștergerea cenzurii, ministeriu responsabil, o adunare anuală a dietei.

Dorim bancă națională, egalitate înaintea legii în toate privințele.

Dorim armată națională, jurământul miliției pe constituție.

Dorim suportarea impozitelor comune.

Azi:

Dorim revizuirea regulamentului camereii, suprimarea libertății de presă, dar conform contemplării noastre.

Prețindem formulă pentru banca națională, tarif vamal independent pe 1917, dacă încetează compromisul votat de noi.

Dorim desvoltarea armatei comune, ridicarea contingentului de recruți, votarea impozitelor noi și câteva formule maghiare, permisiunea pentru coteșire.

Prețindem în administrația ungurească anumite locuri pentru partidul independist.

Aș continuă — zice patriotul — dar e de ajuns. Aceste au fost pretenziunile națiunii maghiare dela 48 încoaci, până când partidul independist a ajuns la oala cu carne.

Acțiunea de scăpare a școalelor.

Poporul românesc respinge ajutorul de stat.

Incepând cu ziua de 18 Februarie a. e. n. reprezentanțele comunale din cercul Sălștei au fost puse la probă, pentru a și dovedi interesul și iubirea față de școalele confesionale aparținătoare comunelor lor.

Inceputul s'a făcut cu reprezentanța comunei Aciliu, care la rugarea comitetului parohial și indeosebi la stăruința adevăraților cărmaci, cu durere de inimă pentru binele poporului și salvarea școalelor, cu unanimitate a votat bisericei un ajutor anual de 500 cor., pentru întregirea salariilor învățătoresți la suma prescrisă de noua lege școlară.

În zilele următoare au venit la rând celelalte reprezentanțe, astfel dintre cele 13 comune aparținătoare tractului Sălște, numai comunele Mag și Amnaș, cari și de prezent au ajutor de stat; precum și comuna Alămor, unde deja se află școală de stat, vor fi și pe viitor avizate la acel ajutor.

Onoare reprezentanțelor comunale!

Onoare bravilor conducători și deosebită onoare se cuvine acelui care astfel își iubește neamul și cu atâta desinteresare lucră pentru salvarea școalelor.

Prea mult ne bocim, prea suntem comozi și patriarhali și prea mult se pune în cale, ca obstacol, proverbiala sărăcia a poporului român.

Nu suntem noi atât de săraci, precum adeseori ne tânguim. Nu este poporul nostru atât de obscur ca să nu înțeleagă g'asul timpului în care trăim. Din sinul poporului român nu s'a stins încă iubirea față de așezăminte sale culturale. Voință și însuflețire să fie, și toate se pot.

Iată ce-mi zicea un tânăr țaran din Nădlac, călătorind pe tren: »Domnule! cine zice că noi românii nu putem să ne susținem școalele, și să plătim pe învățători după cum cere noua lege școlară, acela n'are drept».

»Să bea numai fiecare țaran român pe an cu 3 litre de spirt mai puțin și fie care domn de român cu câteva păhare de bere mai puțin și sumele rămase în pungă să le jertfiască regulat pe altarul culturii românești. În felul acesta nu numai, că vom putea să ne susținem școalele, dar totodată vom boicota fabricile străine și mulți vor scăpa din ghiarele sărăciei».

»Eu cunosc comune mici și sărace, cari cu mare însuflețire au hotărât susținerea școalei lor și urcarea salariilor învățătoresți la sumă prescrisă de lege.

»Și, cunosc comune mari și avute, cari stau nepăsătoare și nu dau nici un semn de viață. Acestora le lipsește însuflețirea, nime nu le vorbește la inimă, cu duh și toată grija se lasă în sarcina preoților, cari fac și nu fac».

»Spre acest scop avem lipsă de oameni laici, cari, să alerge din comună în comună și să vorbească poporului cu duh și cu însuflețire, nu numai pentru urcarea salariilor învățătoresți, dar și pentru înființarea de fonduri, cari pe viitor să ne scape de griji».

»Nu mai este vreme de pierdut, trebuie să ne punem pe lucru».

Cred că nime nu va putea să contrazică acestor cuvinte, iesite din gura unui tânăr țaran cu numele Uroș Pătean.

De aceea, la cele zise de tânărul țaran român, eu aș mai adăogă: Să încetăm cu bocitul, să ne punem pe lucru și cei chemați să se miște dela masa verde și cu o deosebită rivnă să lucrăm pentru binele obștesc. Conducătorii de prin comune să și calce pe inimi, să facă ca să înceteze vrajbele dintre ei și cu puteri unite să lucreze în interesul cauzei. Atunci își porțile Tartarului se vor sfărîmă.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 2 Martie n. 1908.

— **Lămuriri.** Ni-se cere să publicăm următoarele: Dl profesor Nicolae Iorga, în o notiță din »Neamul Românesc« își arogă paternitatea în parte a unor idei din conferința mea: »Puterea Cuvântului«, ba mai mult, în mod pripit mă învinuiește de »plagiare parțială« a articolului d-sale din »Noua Revistă Română«. La urmă însă se întreabă: »sau e o neînțelegere la mijloc?«

Deci să ne lămurim!

Dl Iorga afirmă că conferința ar fi publicată în »Foaia Diecesană«, cea ce nu e adevărat. »Foaia Diecesană« aduce numai conținutul pe scurt al conferinței și nici decum conferința însăși. Nici o conferință n'am publicat fiindcă vreau să le scot în broșură, unde vor fi indicate și isoarele folosite, și atunci dl Iorga va avea privilegiu să se convingă, și să judece calm și drept.

De altcum îl pot asigura și acum, și încă pe cinstea mea, că de articolul din »Noua Revistă Română«, pomenit de d-sa, nu m'am folosit, și nici n'am nici o cunoștință despre el.

M'am folosit însă, ceea ce voi și arată în mod cuviincios la locul sau de »cursul de istorie medievală« al d-sale, tipărit după notițele studenților în »Revista Universitară«, II. p. 4.

Mai departe m'am folosit de însemnările făcute în urma unui curs de sociologie al prof. Simel dela universitatea din Berlin, precum și de notițele făcute după renumitul istoric din Lipsca *Lamprecht*, al cărui școlar, după cât știu, este și profesorul Iorga.

Rog deci pe dl Iorga, ca în unul din numerii viitori ai »Neamului Românesc« să-și retragă cuvintele grele și vătămătoare. *N. Regman.*

— **Distincțiune.** Dr. Daniil Fireza, secretar episcopesc la Lugoj, a fost numit camarar al sfinției sale pontificelui.

— **Cetățean onorar.** Consiliul comunal din Vatra-Dornei, a acordat în ședința sa din 24 Februarie 1908 eminenței sale, dlui Dr. Vladimir de Repta, arhiepiscop ort. și mitropolit al Bucovinei și Daimației etc. etc., pentru meritele sale strălucite, cari le-a câștigat pentru orașul Vatra-Dornei, cu unanimitatea voturilor dignitatea de cetățean onorar al orașului Vatra-Dornei.

— **Goană contra tricolorului.** »Gazetele« l-se comunică un caz ce numai la noi se poate întâmpla. Zilele trecute s'a înmormântat d-na Olga Hertel, fiica profesorului Iuliu Römer din Brașov. A fost o înmormântare mare și frumoasă. Din acest prilej dureros au sosit din diferite părți ale țării condolențe și cununii în semn de doliu pentru prea de timpuriu decedată. Între număroase cununii depuse pe cosciug a fost și una trimisă din partea unei familii din România, împodobită cu tricolorul regatului. Organului poliției, chemat să susțină la astfel de ocaziuni ordinea, l-au fost însă colorile nevinovate un spin în ochi și fără a ține cont de doliul profund al

familiei și a mulțimei ce venise, să conducă la ultimul lăcaș pe răposat, — a confiscat tricolorul regatului vecin ce atârna de cunună, când a pornit conductul.

Isprăvuri de aceste s'au mai întâmplat aici. Ne aducem aminte că chiar în locuința mortului, până când încă nu era mișcat din loc, a fost confiscată o cunună tricoloră venită tot din România. N'a fost atunci cruțat nici sanctuarul locuinței mortului. Aceasta s'a întâmplat la înmormântarea bancherului Constantin Sieriu. Deosebirea nu e mare. Cazul s'a repetat acum cu toate că de atunci am intrat în veacul al douăzecelea. Barbarie atunci, barbarie acum! Trist este însă că unele organe ale poliției din acest oraș, vechiu centru de cultură german și român, se pretează la asemenea năzdrăvănil.

— **De-ale națiunii »singure alcătuitoare«.** Zărelle maghiare aduc știrea, că în orașul neaoș unguresc este mișcare mare: femei și bărbați, domni și țărani cer cu stăruință să li-se aducă în oraș — cătane, de s'o putea — husari, dacă nu, buni vor fi și infanteriști, dar să se aducă grabnic... Motivul: de când nu sunt soldați în oraș, nu se mai găsec nici dăce, iar femeile, mai ales doamnele, petrec mai mult prin — Sghedin, unde sunt soldați mulți.

Nu ne îndolm că în fața acestor »patriotice« argumente guvernul va lua măsuri și va trimite acolo un regiment de soldați...

— **Știri despre un deputat.** Pe culoarele camerii ungurești de mai multe zile se vorbește despre dispariția unui deputat tânăr. Respectivul deputat are 600.000 coroane datorie în Capitală. Creditorii lui sunt: mulți mulți advocați din Capitală, un negustor de sămânță și un proprietar de cafeana. Deputatul s'a căsătorit înainte de aceasta cu șase luni. Partea soției însă lute s'a risipit. Atunci a început a face datorii și de oarece soacrui lui este om bogat, i au creditat. Așa în decurs de cinci ani a făcut datorii de mai mult ca jumătate milion de coroane. În timpul din urmă însă creditorii aflând că nu mai are bani, ba chiar soția tocmai din cauză materială a început proces de divorț contra lui, nu i-au mai creditat. Creditorii au început a lăsa la din toate părțile astfel, că înainte de aceasta cu câteva săptămâni a dispărut dela locuința lui din Vadszkürt. Nimeni nu știe, că unde a dispărut.

Va fi plecat în America, unde azi mâne foștii deputați maghiari pot forma o *filială*. Dienes, Babo, Nessl, Udvardy și ceilalți se vor bucura!

— **Impăratul Wilhelm al II-lea arheolog.** Pe timpul petrecerii sale în Grecia, M. S. Impăratul Germaniei se va ocupa și de arheologie, învățând în excursiile și cercetările pe cari le va face cu profesorul Doerpfeld, care se află de prezent în Grecia.

M. S. nu se poate spune că n'are cele mai frumoase gusturi. După desemnator, muzician, compozitor, iată-l și arheolog!

— **Știri literare.** »Unirea« scrie: Din Odele lui Horaț, traduse pe păr. canonic Gavril Pop, a apărut fasc. V. Ca și trecutele broșuri și aceasta e plină de prețioase explicații mitologice și arheologice. Toate fasciculele apărute până acum costă 2 cor.

— **Un savant român.** »Ordinea« scrie: Senatul universitar din București a recomandat la catedra de patologie generală dela facultatea din București pe dl dr. C. Livadiți. Hotărârea aceasta a senatului merită toate laudele, căci n'a fost condusă decât de respectul și admirația pentru un savant și nu din interese politice. Fără a micșora întru câtva valoarea științifică a dlui profesor Proca, acei ce cunosc lucrările dlui Livadiți nu puteau să nu-l prefere. Savant în toată accepția cuvântului, cercetător sagace și observator profund, d-sa a publicat lucrări de o mare valoare cari l-au pus alături de cei mai de seamă bacteriologi moderni.

În ultimul timp dl Livadiți alături cu Metchnikoff și Roux la institutul Pasteur din Paris unde ocupă un post de valoare, a făcut cele mai complete lucrări asupra cauzelor avariei și studierea bine a spirochetei palide, acest microb al avariei e datorită mult compatriotului nostru dl Livadiți.

Doctor al universității noastre dl Livadiți a mai lucrat la Frankfurt pe Main cu Erlich, cunoscutul savant și la institutul Pasteur din Paris, unde are cele mai mari simpatii.

Facultatea de medicină din București face o achizițiune admirabilă în persoana tinărului savant.

— **Dela Săliște.** Ni-se scriu următoarele: Prin aprobarea alegerii și întărirea dlui protopresbiter dr. I. Stroia, de protopop al Sibiului, Săliștea a perdut un vrednic slujitor al altarului; iar amvonul a perdut un dexter vorbitor și cuvântător al evangheliei lui Hristos.

Suntem convinși însă, că veneratul consistor arhidiecezan din Sibiu, prin întărirea dlui Dr. I. Stroia, a voit să acuire pentru centru, pe unul dintre cei mai vrednici slujitori ai altarului, iară pentru mărețul amvon al catedralei pe cel mai bun predicator.

Nu mai mândrii pot să fie săliștenii, că ei au putut să dea centrului, au putut să dea măreței catedrale, pe cel mai vrednic slujitor al altarului.

Nu se știe, când dl Dr. I. Stroia își va ocupa noul post, cu toate acestea, combinațiunile pentru viitorul protopop al Săliștei, au început a se face. Deși cred că nu e ceva sigur, totuși se pare că sentimentul public ar inclina spre neobositul și desinteresatul muncitor în agrul național dl asesor referent V. Tordășan.

În cazul, că dl Tordășan va reflecta la postul de protopop al Săliștei, e de prevăzut, că va fi ales cu totalitatea voturilor, deoarece jurul va fi de astădată, numai pentru omul dorințelor și bărbatul faptelor.

— **Răsbunarea unui vice-comite.** Turchányi Odön, vice-comite în Nyitra, încă pe timpul cât eră protopretor în Nagysurány s'a exprimat, că dacă ar ajunge el în fruntea comitatului le-ar arăta cănilor de socialiști, anume le va desființa toate organizațiile din comitat. De atunci s'au schimbat multe, numai domnul vice-comite a rămas tot cu dorul de răsbunare vechiu și dupăce prin protecțiune din partea rudenilor a ajuns domn mare, vice-comite al comitatului Nyitra. Acum dar cu toată furia s'a aruncat asupra organizațiilor socialiste. În timpul recent a dat ordin, ca grupele dintr'o breslă să le izoleze una de alta, pretextând că așa cer interesele administrative, ceea ce este însă numai pretext de oarece pe baza unei denunțări forurile competente au ținut cercetare în toate organizațiile și pretutindeni au aflat totul în ordine. Cauză adevărată este, că — dupăce fiecare grup nu și poate închiria local — să le nimicească pe toate materialmente.

— **O nouă școală românească în Macedonia.** Din comuna Palanca (vilaetul Cosova) se scrie, că mai mulți celnici români de acolo au luat laudabila și frumoasa inițiativă de a strânge, prin subscripție între români, o sumă cu care să poată clădi la Palanca un local propriu de școală.

— **Rămășițele lui Zola la Pantheon.** Guvernul francez a depus la Cameră un proiect de lege prin care cere un credit de 35.000 de franci pentru transferarea rămășițelor pământești a lui Zola la Pantheon.

— **Necrolog.** Fruntașul econom și mare proprietar Stefan Tarian din Lipova, după un morb greu și îndelungat, împărțit fiind cu sf. taine a încetat din viață la 11 Februarie v. sara la 8 ore — în floarea vieții sale de 58 ani. În mormântarea lui s'a săvârșit în 13 Februarie d. m. cu asistența preoților: Ioan Cimponer, Florian Roxin din loc, Ioșif Vuculescu, din Șoimoș și a lui Vasiliu Beleş ca oaspe din Chitighaz. Rămășițele pământești ale reposatului au fost duse în sf. biserică, unde s'a făcut prohodirea în prezența unui public numeros.

Cuvântarea și iertăciunile le-a rostit părintele Florian Roxin într'un mod oratoric, în exemple frumoase în cât toți ascultătorii au trebuit să verse lacrimi și să fie mulțumiți cu învățăturile auzite.

Pe reposatul îl deplânge soția Ioana născută Ispravnic, fiicele și feciorii precum și nenumărate rudeni venite din Chitighaz și alte comune.

— **Pictorul Manuel Wielandt** a descoperit în reședința regală din München 4 tablouri, împărați romani, de Tizzian. Wielandt arată originea lor. În 1535, ducele Federico Gonzaga plănuise să dedice unul din saloanele planului său din Mantua, împăraților romani, și comandă lui Tizzian 12 tablouri. Maestrul le-a isprăvit pe la 1537—38. Unspre-zece le-a făcut Tizzian cu mâna lui, iar pe al 12-lea, Giulio Romano.

Tablourile acestea au fost ajuns populare; se împărșiau mereu copii de pe ele. La 1627, ducele Vincenzo al II le-a vândut negustorului francez Nys din Veneția, cu 1200 de scude. Când eră să le răscumpere Carlo I, succesorul lui Vincenzo, Nys le vându-se cu 1200 de lire regelui Angliei, Carol I. Se pare că Carol I le-a dăruit lui Maximilian de Bavaria. În 1644, a așezat cele 12 tablouri în antretul palatului.

Cele 4 descoperite acum, acum sunt ale împăraților Vespasian, Gaiba, Otho și Neron.

— **Starea lui Edison.** Din New-York se anunță: conform știrilor medicale mai recente starea lui Edison se va îndreptă și este speranță că marele inventator se va vindeca. S'a lansat știrea însă mai cu seamă în cercurile medicale, că despre o *vindecare completă nici vorbă nu poate fi*.

— **Drama din Berlin.** Maiorul Brenner și-a ucis dintâi soția și copiii, apoi s'a sinucis și el.

Cauza ar fi următoarea: maiorul avea o datorie de peste 100.000 mărci și temându-se să n'ajungă în mizerie împreună cu familia, a preferat moartea umilinței și rușinei.

Sinuciderea a produs mare senzație, maiorul Brenner fiind cunoscut și bine apreciat în toate cercurile locale.

— **Groznică nenorocire dela Londra.** Trenul accelerat, care venea Sâmbătă la Londra, a deraiat în apropierea orașului la o cotitură. Trenul, în care călătoreau 360 persoane, a căzut într'o prăpastie, 57 persoane au fost omorâte, ceilalți călători au fost grav răniți.

Între cei răniți sunt mai mulți lorzi și un ministru.

— **Nenorocire în mină.** Din Mexico se telegrafiază că în ținutul Texas în mina Rositta s'a produs exploziune în urma căreia *au murit 40 de oameni*, dar *mai sunt 200 pe cari*, însă în urma gazurilor ce ies nu i-au putut scoate și astfel se crede, ca și aceștia au murit.

x Sticlărie, porcelanuri, lămpi și obiecte de lux de argint de china se pot procura pe lângă prețuri fixe și de încredere la urmașul lui Mülle Somlyai, Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 4 sz., care e furnizorul mai multor institute, întreprinderi și corporațiuni. Candelambre de biserică, lămpi suspendate 2 fl. 50, 12 pahare de apă cisalate 72 cr. *Vă rugăm să fiți atenți la firmă.*

— **Nu mai e păr cărunț** — »Regulatorul de păr« al lui Fr. Radda dă părului cărunț de pe cap și barbă culoarea naturală: blondă, brunetă, brunetă închis sau neagră. Este un preparat foarte sigur și nesticăcios, care nu vopsește nici pielea, nici albiturile.

Folosirea acestui neasemănat preparat e nu se poate mai simplă: cu pieptenul mutat în fluidul acesta nesticăcios se va atinge zilnic ca și cu un oleu perii pe cap și aceasta se va continua până când părul va câștiga culoarea naturală. Acest »Regulator de păr« este a nu se confunda cu alta preparate pentru păr de felul acesta. E de 25 de ani în circulație. Nenumărate recunoștințe, dovedesc succesul splendid obținut. *Prețul: 1 sticlă: 2 cor. O sticlă de probă: 1 cor.* Se vinde la: *Friedrich Radda*, apothecar în *Pâncsova*. Magazin la: *Iozef v. Török*, în *Buda-pesta*. Király-utca.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această nume de câțiva ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare se va întrebuința acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăți 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drogheria lui Voitek și Welsz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

Din străinătate.

Remanierea cabinetului rusesc. O telegramă din Petersburg, sosită Sâmbătă anunță că ministrul-președinte *Stolypin* a înaintat țarului abdicarea cabinetului pentru că țarul a primit în audiență pe *Dubrovîn*, președintele partidului poporal.

O deputațiune a congresului patrioților adevărați ruși a cerut o audiență la țarul, ceea ce a fost respinsă însă în urma intervenirii ministrului *Stolypin*. Mai târziu

însă țarul a primit în audiență pe Dubrovin, președintele lor, căruia între altele i-a zis următoarele:

»Impărtășește membrilor congresului mulțumita mea sinceră pentru acțiunile lor spre binele patriei, pentru iubirea lor față de mine, în care nici odată n'am dubitat. Țineți tare la credința voastră, pe lângă țarul și patria voastră autocrată«.

După aceasta țarul a conferat cu Dubrovin timp de jumătate de ceas.

Reforma macedoneană. Lui »Daily Telegraph« i se depeșează din Constantinopol: Ami basadorii marilor puteri nu s'au întrunit din 5 Februarie, pentru a confera în chestia reformelor justițiare din Macedonia și astfel reformele n'au fost înaintate Porții. Se crede că întreruperea conferințelor comune s'a făcut din cauza liniilor terate Sandjac, și chiar și după ce între Austro-Ungaria și Rusia se va fi făcut o înțelegere deplină ambasadorii nu vor urgenta reformele justițiare ci vor cere mai întâi prelungirea mandatelor controlorilor financiari.

Anglia și politica Austriei în Balcani. — »Freundblatt« spune, că declarațiunile făcute de Vineri de Sir. E. Grey, ministrul afacerilor străine și de lordul Edm. Fitzmaurice, subsecretar parlamentar la externe, confirmă pe deplin judecata că temerile exprimate de o mare parte a presei europene cu privire la politica balcanică a Austro-Ungariei erau pripicite și netemeinice.

Austro-Ungaria la cu liniște și sânge rece act de declarațiunile oamenilor de stat englezi în ceea ce privește Macedonia.

Din declarațiunile făcute de Sir. E. Grey și de lordul Fitzmaurice, rezultă că amicitia Angliei pentru Austria continuă a fi unul din elementele politice engleze.

Ceea ce poate mira însă este ideea că proiectul drumului de fier în Sandjac, care nu are câtuși de puțin a face cu politica, ar putea aduce turburări în opera de reforme în Macedonia. Guvernul englez știa că Austro-Ungaria, în ultimile zile de negocieri în privința reformei justiției a adoptat vederile Rusiei și Angliei, pe de altă parte, instrucțiunile date ambasadorului austro-ungar la Constantinopol, se cunosc în Anglia și sunt de natură a înlătura ori ce întreprindere eronată.

În importanța chestiunii a reformei financiare, Anglia era aceea care, din cauza intereselor ei speciale a pricinuit o întârziere în aplicarea reformei.

Teama că proiectul construirii căii ferate din Sandjac să nu poarte prejudiciu operei de reforme este înlăturată prin aceea că Turcia va da în curând un răspuns împăciitor în chestiunea prelungirii mandatelor funcționarilor ce au a aduce reformele îndeplinire.

Dacă cabinetul englez dorește ca acordul în chestiunile balcanice să fie menținut, și menținut, și noi împărtășim acea dorință; dacă Anglia propune noi reforme, le vom examina cu toată bunăvoința dar nu putem împărtăși temerea ca politica noastră să poată avea rezultat o perturbare a concertului puterilor, pentru că avem conștiința curată și avem sentimentul că urmăm o politică sinceră în Balcani.

Țarul și deputații dumei. Țarul a primit Vineri în audiență pe deputații dumei. Cu această ocaziune el a ținut un discurs, în care și-a exprimat dorința ca lucrările dumei să fie cât mai rodnice. Cel mai important dintre toate proiectele de lege, a zis țarul, este acela care stabilește relațiunile dintre proprietari și țărani. În calitate sa de suprem legiuitor, el nu va sancționa nici o lege, care va violă dreptul de proprietate. În decurs de o mie de ani Rusia s'a întărit prin iubirea poporului, față de țar și patrie. Deputații

au izbucnit în urale puternice la adresa țarului și a familiei domitoare.

Stoessel în audiență la Țar. Țarul a primit în audiență pe generalul Stoessel. Împăratul tuturor rușilor a fost foarte afabil cu fostul apărător al Portului Arthur.

Atentat cu bombă contra șahului Persiei. Despre atentatul săvârșit în contra șahului mai sosesc următoarele amănunte:

Soldatul cari formau garda au început să împuște în toate părțile dar nu le-a succes să pună mâna pe atentat. »Times« deja alaltăieri a anunțat că așa numita alianță augumană, a cărei membrii au ucis pe ministrul prezident Adabek Azan, pregătesc arme în secret și se pregătesc de revoluție.

Lui »Matin« i se anunță din Teheran: Pe Jozot, șeful de gardă al curții l-au deținut, pentru că se bănuiește, că ar fi luat parte la atentatul comis contra șahului, dând de știre că în ce timp va merge cu trăsura șahului. E vorba de o mare conjurațiune. Telegramme trimise în Europa sunt puse sub cenzură strictă. În Tebris e răscoală și mulțimea prădează și pustiește bazarele.

Din Casablanca se telegrafiază că generalul francez D'Amadee a căzut jefă unei nenorociri.

Atentat. Când președintele Argentinei Alcorta s'a coborât din automobil un individ a aruncat o bombă înaintea lui care însă nu a explodat. Atentatorul dimpreună cu trei complici ai lui sunt prinși.

Pentru agrățiarea lui Stössel. Generalul Stössel a înaintat ministerului de interne o petiție, în care cere grațiarea sa. Petiția va fi prezentată zilele acestea țarului.

Dela judecătorii.

Ș »Panslavi« osândiți. Curtea cu jurați din Presburg a osândit la 4 luni temniță de stat și 400 cor. amendă pentru un articol apărut în ziarul »Ludove Noviny«, pe redactorul Iosif Matuskovich, iar pe calfa de călțunar Pavel Cifforski, pentru un articol publicat tot în același ziar l-a condamnat la 5 luni temniță de stat și 500 cor. amendă.

Felurimi.

Napoleon despre sinucidere. După întoarcerea din glorioasa expediție din Italia un gardist al lui Napoleon s'a împușcat, pentru că iubita lui în intervalul de timp s'a măritat după altul. După această întâmplare s'a dat de știre gardei următoarele:

»Saint Cloud în al IX-lea an al republicei, toreal 22. Soldatul Gerdal, văzându-se înșelat în iubire, din desperare. Dealtfel Gerdan a fost un soldat brav. Aceasta e a doua sinucidere, ce s'a întâmplat în armată în decursul acestei luni. În urma acestui fapt primul conzul a dat porncă ca în ordinul de zi al gardei să se aducă la cunoștință următoarele: »Soldatul trebuie să învingă durerea și adâncă mâhnire, pentru că la purtarea durerii sufletești, tocmai atâta curaj trebuie să avem, cât ne-ar trebui, ca să stăm în fața unei bombe de tun. A căută ca să scapi de supărare prin moarte, e tot atât, ca și cum ai părăsi teatrul războiului, fără de a ieși învingător. Bonaparte«.

Ordinul de zi și-a și avut efectul dorit, pentru că în vestita gardă, nimeni nu s'a mai sinucis din supărarea cauzată de dragoste.

Concert, petreceri.

Doamnele și domnișoarele române din Năsăud aranjează o serată costumată-dansantă, împreună cu producții variate și cu buffet, Duminecă la 8 Martie st. n. 1908 în sala de gimnastică dela gimnaziul din Năsăud. Inceputul la 7½ ore seara. Venitul curat e destinat mesei studenților dela gimnaziul din Năsăud.

Corul bisericesc român din Băsești aranjează concert împreună cu dans în 5 Martie st. n. 1908 în școala rom. gr.-cat. din Băsești. Dirigent dl dr. I. cl. Iuga, cand. de adv. Inceputul la 6 ore și jumătate seara. La finea concertului 12 tineri în costum național vor jucă »Călușorul«, »Bătuta« și »Brăul«.

»Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană« aranjează concert împreună cu dans Sâmbătă la 7 Martie nou 1908, în sala otelului »Coroana Ungariei«. Inceputul la orele 8 seara. Program bogat.

Economie.

Formarea de tovarășii sătești. Dnul Vas. C. Osvadă Intemeietorul »Centralei Tovărășilor« sătești la noi, scrie »Libertatea«, va plecă în zilele acestea, însoțit și de alți amici dela Orăștie ai mișcării economice pornite pentru formarea de tovarășii sătești, — să facă apostolie și cu graiul viu pentru cele două așezăminte economice înființate la Orăștie: Centrala și Asigurarea vitelor. Dumineca viitoare, în 8 Martie n. va avea loc întâia adunare de acest fel la Sebeșul-săsesc, la orele 1½ d. m. în o sală a școlii sau alt loc potrivit. Vor ieși din partea »Centralei« și a »Asigurării vitelor« dnii Vasile C. Osvapă și pr. Ioan Moța, poate și alții, ținând poporul ce se va adună, prelegeri asupra celor două așezăminte înființate spre folosul lui și dând toate lămuririle de lipsă despre ele.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 2 Martie 1908.

INCHEIEREA în 1 ORĂ :

Grâu pe Apr. 1908 (100 klg.)	23.68—23.70
Secară pe Apr.	20.70—20.72
Ovăș pe Apr.	15.66—15.68
Cucuruz pe Mai 1908	13.22—13.24

INCHEIEREA în 4 ORE :

Grâu pe Apr.	23.52—23.54
Secară pe Apr.	20.50—20.58
Ovăș pe Apr.	15.56—15.58
Cucuruz pe Mai 1908	13.20—13.22

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:

Grâu	
de Tisa — — — —	22 K. 20—23 K. 80 III
Din comitatul Aibel — —	22 » 50—23 » 40 »
De Pesta — — — —	21 » 90—23 » 50 »
Bănățenesc — — — —	22 » 40—23 » 20 »
De Bacica — — — —	22 » 60—23 » 35 »
Săcară — — — —	20 » 20—20 » 30 »
Orzul de nutreț, cvalitatea I.	15 » —15 » 20 »
» de cvalitatea II — —	14 » 80—15 » — »
Ovăș » » » »	15 » 90—16 » 20 »
» » » » » »	15 » 40—15 » 60 »
Cucuruz vechiu — — — —	— » — » — »
» nou — — — —	13 » 30—13 » 50 »

Poșta Redacției.

M. Onișor, librar, Năsăud. Adresa: Doamnei Livia Vula, strada Sina, Arad.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor proprietar George Nichin.

Farmacia la »Regina Elisabeta«

laborator medical și cosmetic

Szeged, Csongrádi sugár-ut.

Recomandă preparatele celebre cu efect experimental nu gur, fabricate în laboratoriu cosmetic și cunoscute sub înălțul »Elisabeta«.

Cremă de față »Elisabeta« — de zi și de seară — redă feței fragoranța tinereții, împiedică formarea creștelor, face să dispară imediat pistruiile, petele de floc și tot felul de necurătenții ale pielei. Prețul 1 și 2 cor.

Lapte de crin »Elisabeta«, contra tuturor boalelor de piele și a defectelor frumuseții, efect sigur. Prețul 1 cor. 20 fil.

Spirț de păr »Elisabeta« după o folosire de câteva zile împiedică formarea măreței, întărește rădăcinile bolnave ale părului. Prețul 1 cor. 60 fil.

»Buzodol« contra usudării picioarelor și a mânilor — după o singură folosire, efect sigur și în cazurile cele mai grave. Prețul 1 cor.

Singurul deposit la fabricantul. Comenzile și provizorele se îndeplinesc punctual. La o comandă de 10 cor. nu se ascutește împachetarea și porto.

Lemic József, farmacist.

Preparațiuni de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás fürdő

noi araniamente
expediază în afară de cartel o cantitate ori cât de mare
ACID-CARBONIC-LICHID
natural, chemic, din isvorul de acid-carbonic din băile
Buziaș, pentru prepararea apei gazoasă (soda)
pentru restauratori și alte scopuri industriale.

Nu se poate confunda cu acidul-carbonic artificial care e mai
fără apor. ● Serviciu de încredere, conștiincios!

Ape minerale și medicale de Buziaș
in sticle de 1 și de 1/2 litre.

Au un efect neîntrecut pentru boale de inimă, rinichi și beșică.

Apă de masă de prima calitate!

Lămuriri servește cu plăcere:

„Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn”.

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő Telefon interurban 18.

Se caută reprezentanți isteși din loc.

VIND

Oltoinuri verzi de viță cu rădăcină

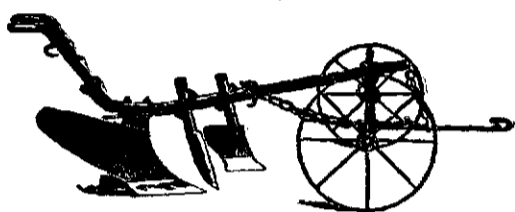
losă portalis, Chaszla alb și roșu, Oporto, Rizling, Szlan-kamenka, miia cu 160 cor.

Loză netedă Riparia-portalis, miia cu 9 cor.

Tei înalți de 3—4 metri
100 bucăți cu 60 cor.

Resch Miklós, Ujvidék.

Fiecare econom lucrează în propriul său interes, dacă cum-pără numai pluguri de oțel și trunchiur pentru plug din oțel de **Bächer**.

Coarnele plugului se fac din oțel infragil,

pentru care primesc răpunderea pe cinci ani. Maga-zinul de încredere exclusiv pentru pluguri al lui

Bächer Rudolf

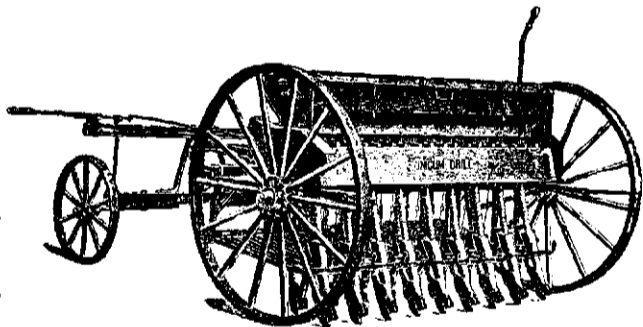
Aradon, József főherceg-ut 9. sz. (Gróf Porcia-ház)

Mașina de sămănat „Unicum Drill“

Sistem Melichar construcție practică, nu trebuie putere de iras, se poate regula punctual, în privința durabilității ocupă primul loc între toate. Asta o dovedește împrejurarea, că în cei 10 ani din urmă am vândut din ele mai mult de 30.000.

Melichár Ferencz

Magazinul de încredere al mașinelor de sămănat cu patentă ces.-reg. a lui Melichar Ferencz Arad, József főherceg-ut 9. sz. (Gróf Porcia ház.)

Mare asortiment în tot felul de mașini agricole.

Mare asortiment în tot felul de mașini agricole.

LENGYEL KÁMÁN

FABRICANT DE INSTRUMENTE MUZICALE
IN CLUJ EGYETEM-U. NR. 1.

ATELIER SPECIAL DE INSTRUMENTE CU COARDE.

Violinele vechi de măiestri și fabricațiune proprie, precum și violini, celuri și gurdune, instrumente cu coarde, francezești, veritabile italienești, germane și Welcholt, tocuri de violine frumoase de calitate mai fină și mai simplă, ținător de note și mare depozit de felurite părți de instrumente muzicale.

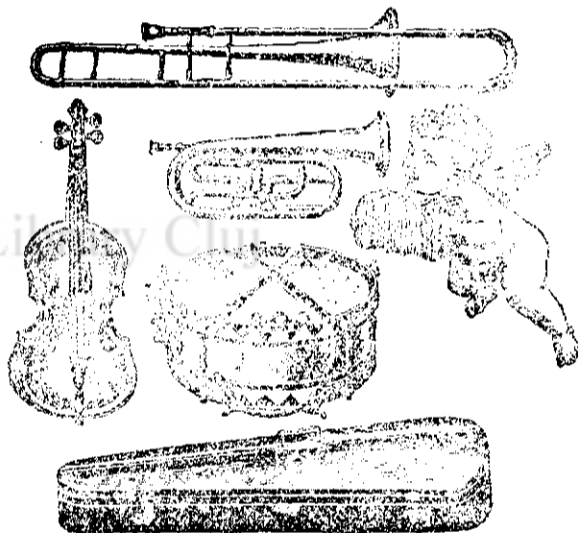
Pe baza studiilor câștigate aici și'n străinătate se angajază să facă reparaturile cele mai complicate și le săvârșește cu multă dexteritate.

Atrage atențiunea

care dă vioarei un ton moale, despre dovedirea aceasta servesc neenumăratele scrisori de recunoștință.

Comandele în mare sau mic se expediază imediat.

Pe cei interesați îi primește cu plăcere în Kolozsvár (Cluj) în prăvălia din str. Egyetem nr. 1., precum și în atelierul din curte.

on. public muzical surdiena din Cluj, pe care dacă o așezi în vioare și cel mai slab instrument dă tonuri curate pline și puternice, mai de parte lae de vioară fabricație proprie, neenumă-

Atențiune!

Vecerne și sete.

Slăbit și ostenit e fiecare lucrător, care în zile călduroase își astâmpără setea cu vin, rachiu sau bere.

Cu voie de lucru și cu putere însă rămâne fiecare, care folosește ca astâmpărător de sete un pocal rece de cafeiu »Enrilo«.

Fertura aceasta »Enrilo« se pregătește foarte simplu.

Iai la un litru de apă cam 2 lingurișe de cafeiu pline — 10 grame: înlocuitor de cafeiu Enrilo a lui Franck, îl lași să fearbă bine 5 minute, (la primul clocot îl mesteci odată:) și'l lași 3 minute apoi să se așeze, torni apoi fertura limpezită, pui ceva zahăr și'l lași (într'un vas cu apă rece sau gheața) să se răcească.

Un litru de cafeiu de acesta gustos »Enrilo« vine cu zahărul dinpreună numai pe **3 fileri.**

Pentru lucrătorul »Enrilo« aceasta ca astâmpărător de sete față de vin și de bere e o cruțare însemnată la săptămână.

Cu lapte formează cafeiul »Enrilo« un dejun și o cină foarte bună.

Atențiune!

Cafeiul acesta »Enrilo« se fabrică numai în fabricile lui Henr. Franck fii, se capătă în fie-care băcănie.

Gratis!

trimit oricui

cine se adresează la mine, catalogul de pețur care a apărut de curând despre

ciasornice

de prima calitate și bijuterii, ciasornice bine regulate remon-toir cu 5 coroane 60

fil., un ciasornic de terzit perfect cu 2 cor. 90 fil.

Cadouri mari de Crăciun!

Győző Brucker Nándor és Társa

măiestru de ciasornice.

Győr 75.

